

UDK 92 Wolf, H. : 528 (497.13)

Helmut Wolf.

**UMRO JE VELIKI DOBROČINITELJ HRVATSKE GEODEZIJE
PROF. DR. ING. DR.H.C.MULT. HELMUT WOLF (1910–1994)**

Točno 2. svibnja 1995. imao bi veliki njemački i svjetski geodetski znanstvenik prof. Helmut Wolf punih 85 godina života. Taj smo datum željeli obilježiti prvim opsežnim člankom u našem časopisu. Ali prof. Wolf je nakon teške bolesti preminuo 6. srpnja prošle godine i hrvatska je geodezija izgubila svojega dugogodišnjega i najvećega inozemnog dobročinitelja. Potpisnik ovih redaka zbog iznenadnih zdravstvenih teškoća nije mogao pravodobno predati u tisak izraze duboke zahvalnosti hrvatskih geodeta dragom profesoru Wolfu, koji će ostati u našem trajnom sjećanju.

SKRAĆENI CURRICULUM VITAE

Helmut Wolf rođen je u mjestu Werdau u njemačkoj pokrajini Sachsen gdje je završio gimnaziju, a potom je upisao studij geodezije na Visokoj tehničkoj školi u Dresdenu. Poslije diplomiranja 1933. ostaje jednu godinu na istome sveučilištu

kao asistent kod prof. Werkmeistera. Slijedi prijelaz u Državni ured za izmjeru u Berlinu, gdje je zaposlen na triangulaciji I. reda. Kod spomenutog je profesora u Dresdenu 1936. godine doktorirao s temom »Strogo ili približno izjednačenje raznovrsnih mjerenja«, a u Berlinu je 1937. položio propisani stručni ispit.

Godine 1942. doktor H. Wolf poslan je najprije kao pješak na bojišnicu, a onda srećom premješten u geodetsku jedinicu. Godine 1944. oslobođen je vojne službe, pa odlazi na Sveučilište u Göttingen, gdje se bavio istraživanjima problema vibracija i žiroskopskih mjerenja, a također studirao fiziku i matematiku.

Po završetku Drugoga svjetskog rata 35-godišnji H. Wolf, promaknut 1945. godine u »nadsavjetnika«, biva pozvan od čuvenog profesora E. Gigasa za njegova suradnika u Institutu za izmjeru zemlje (Institut für Erdmessung) u Bambergu. Od te institucije nastao je sadašnji Institut za primijenjenu geodeziju (Institut für Angewandte Geodäsie – IfAG) u Frankfurtu na Majni. U Bambergu je doktor Wolf preuzeo vodstvo na osnivanju Centralne europske mreže, koja se prema prije prikupljenim trigonometrijskim podacima protezala i na teritorij ondašnje Jugoslavije. Uveo je tada pored mjernih pogrešaka Laplaceovih nesuglasica i minimiziranje kvadratne sume otklona vertikale. Rezultat Wolfova sjajnog i velikog rada je za tadašnje doba veličanstveni Europski datum 1950 (ED50), koji je bio internacionalno prihvaćen i uvažavan.

Nakon nekoliko akademskih službovanja Helmut Wolf konačno prihvaća 1954. mjesto geodetskog profesora na Sveučilištu u Bonnu, gdje nastaje većina njegova životnog opusa. I poslije umirovljenja 1978. on tamo održava odabrana predavanja čak do ljeta 1991, te nastavlja i dalje plodonosno djelovati skoro do svoje smrti. A do kraja života vjerno ga je, sve od vjenčanja 1938. godine, pratila njegova uvijek draga supruga Magdalena Wolf, rođ. Taube.

POGLED NA ZNANSTVENO–NASTAVNE DJELATNOSTI

Helmut Wolf je njemačkim studentima držao predavanja preko 50 godina, jer je još 1949. predavao na Filozofsko-teološkom fakultetu u Bambergu, potom na Visokoj tehničkoj školi u Karlsruheu, te na Sveučilištu u Frankfurtu n.M. Dolaskom u Bonn doživljava zasluženim imenovanje za direktora novoosnovanog Instituta za teorijsku geodeziju (Institut für Theoretische Geodäsie), prvoga takva instituta u svijetu. Po postignutim uspjesima pod njegovim rukovodstvom institut postaje uzorom za sve srodne ustanove na svijetu. Zajedno s bliskim mu prof. Hofmannom rukovodi izgradnjom zajedničke nove zgrade za svoj i srodni Geodetski institut bonskoga sveučilišta.

Studenti su osobito cijenili nastavne aktivnosti – predavanja profesora Wolfa, koja su se temeljila na njegovu širokom praktičnom iskustvu i velikom teorijskom znanju. Čuvena su bila njegova predavanja iz kompletnog računa izjednačenja, ali isto tako iz područja državne izmjere i iz fizikalne, odnosno globalne geodezije. Uz legendarnu tajnicu gđu Knopp vodio je stalnu brigu o svojim najbližim suradnicima, a kao mentor skrbnički je vodio do kraja više od 60 doktorskih disertacija i habilitacijskih radova. Među njegovim doktorandima bio je i veći broj uglavnom mladih znanstvenika iz inozemstva, od kojih čak 10 iz Turske. Općenito su bivši štićenici profesora Wolfa na raznim sveučilištima, u istraživačkim institucijama ili u praksi značajno pridonijeli razvitku današnje geodezije u svjetskim okvirima.

Njegova ga je zapažena znanstvena djelatnost dovela do jednog od prvih članova Njemačke geodetske komisije, ali i do velikog ugleda u Međunarodnoj

komisiji za izjednačenje Europske triangulacijske mreže (RETrig). Njegova rješenja – ponajprije na bazi sjajne Helmert-Wolf metode za blok-izjednačenje triangulacijske mreže I. reda, a poslije i pomoću dodatnih po njemu predloženih, korišteja već postojećih satelitskih opažanja – bila su presudna za nastanak famoznog Europskog datuma 1987 (ED87)! Naravno da je takav sjajan znanstvenik bio također uvaženi član više komisija i specijalnih studijskih grupa Internacionalne asocijacije za geodeziju i dr.

Do 1993. prof. Wolf napisao je više od 275 znanstvenih radova, a objavio je i tri vrijedne knjige iz računa izjednačenja (1968, 1975, 1978) kojima se koriste i hrvatski geodetski stručnjaci. Godine 1970. pokrenuo je i poznatu zbirku geodetskih publikacija njegova instituta, a svoj posljednji rad (iz 1993) posvetio je životu i djelu R.F. Helmerta, koji je uz C.F. Gaussa njegov najveći uzor među njemačkim geodetima.

Iskreno je vrednovao također i istaknute geodetske znanstvenike iz cijeloga svijeta, a sam je dobio mnogobrojna priznanja za osobit doprinos svjetskoj geodeziji: 1968. izabran je za dopisnog člana Bavorske akademije znanosti, 1972. za člana Znanstvenog društva Braunschweig i 1978. za dopisnog člana Austrijske akademije znanosti. Godine 1975. Njemačko geodetsko društvo posebno ga je odlikovalo Helmertovom zlatnom medaljom. Za znanstveno-nastavne doprinose prof. Wolfa su nagradila počasnim doktoratom čak četiri europska sveučilišta: ETH Zürich 1970, Sveučilište Uppsala 1976, Sveučilište u Zagrebu 1981. i konačno u 1993. godini Sveučilište Yilidis (Istanbul).

PODRŠKA RAZVITKU GEODEZIJE U HRVATSKOJ

Prof. H. Wolf je s Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu najprije poznavao našega, tada najistaknutijeg nastavnika i znanstvenika, prof. dr. Nikolu Čubranića, koji u jesen 1964. nastoji svog mladog asistenta prilikom njegova stručnog usavršavanja u Njemačkoj poslati upravo njemu u Bonn. Takva se odluka pokazala pametnom, jer su istu priliku nakon toga uspjeli realizirati još neki ambiciozni i uspješni suradnici s našeg fakulteta. Na kraju su kod prof. Wolfa promovirana u doktora znanosti (dr. ing.) čak četiri zagrebačka diplomirana geodetska inženjera i to najprije Krešimir Čolić i Matija Mihelčić, a potom još Milivoj Junašević i Asim Bilajbegović.

To je zaista bila njegova velika podrška razvitku geodezije u Hrvatskoj! U tom je smislu usmjerio i svoje najbliže suradnike, a to su bili profesori Manfred Bonatz, Karl-Rudolf Koch i Erik Grafarend, a poglavito njegov najstariji bonski doktorand Siegfried Heiz, tada još djelujući u Z. Berlinu. Ali to nije sve, jer treba se prisjetiti da je taj veliki čovjek baš na svoj tihi način bio i značajna veza za početak i uspješan završetak (također u Bonnu) disertacija Nedjeljka Frančule i Paška Lovrića, koji su postali naši istaknuti profesori iz područja kartografije.

Prof. Wolf je potom pomogao u uspostavljanju kontakta s prof. H. Zetscheom kao komentorom iz Bonna u zagrebačkoj disertaciji Nikole Solarića, sada našega vodećeg stručnjaka za geodetsku astronomiju, ali isto tako i s drugim njemačkim geodetskim znanstvenicima, kao što su prof. dr. Wolfgang Torge (Hannover), prof. dr. Erwin Groten (Darmstadt), zatim s prof. dr. Hermannom Seegerom, kasnijim direktorom IfAG-a (Frankfurt a.M.), pa sve do hrvatskoj geodeziji nadasve sklonog, najvećega geodete svijeta prof. dr. Helmuta Moritza, nekadašnjega profesora teorijske i fizikalne geodezije na TU Berlin, a sada na TU Graz.

Neka autoru ovih redaka bude dozvoljeno makar spomenuti da ga je prof. Wolf najprije pitao i onda se stalno trudio da se točno pišu imena i prezimena Rudera Boškovića i Andrije Mohorovičića, te ispravno vrednuju doprinosi tih hrvatskih velikana svjetske znanosti. Upravo je na njegovo zalaganje naš fakultet već davno dobio na poklon veliku količinu značajnih geodetskih udžbenika i monografija iz Njemačke. On sam je uz svaku novogodišnju čestitku u Zagreb poslao separate svih svojih radova iz netom protekle godine. Uvijek je vodio brigu za svoje prijatelje u Zagrebu, a napose kao drugi otac za svojega prvog doktoranda iz Hrvatske, možda i zbog toga što prof. Wolf i njegova supruga nisu imali vlastite djece.

Već spomenuti počasni doktorat zagrebačkoga Sveučilišta dr. ing. dr. h.c. mult. Helmut Wolf je zbog svega navedenog posebno zaslužio (vidjeti »Geodetski list«, 7–9, 1981, str. 227–232). Cijeli geodetski svijet tuguje zbog gubitka takve fascinantne osobnosti, a u Bonnu je 6. siječnja 1995. održan posebni memorijalni skup, bez sudionika iz Hrvatske.

Nama hrvatskim geodetima ostaje da razmišljamo možemo li se dovoljno odužiti profesoru Wolfu za njegovu ostavštinu i neizmjernu dobrotu. Neka ovaj napis bude naš mali korak u tom smjeru.

Krešimir Čolić